

Захаров Василь Павлович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: zakharovvp1706@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7099-6734

**РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ ЄМЕЦЯ О. М.
«ЗАХИСТ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ»**

Анотація. Запропоновано рецензію на опубліковану в 2019 році монографію Ємеця О. М. «Захист суспільної моралі від злочинних посягань». Передаючи основний зміст цієї наукової праці, він висловлює своє бачення щодо неї та порушеної в ній проблеми, а також оприлюднює свої думки і пропозиції.

Загалом, на думку рецензента, монографія Ємеця О. М. є корисною для всіх категорій осіб, які беруть участь у захисті суспільної моралі від злочинних посягань, а також приділяють увагу вивченню питань, пов'язаних із цим. Він, зокрема, зазначає, що рецензованій науковій роботі властива новизна, що свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними та практичними аспектами захисту суспільної моралі від злочинних посягань. Комплексний підхід, застосований у монографії, сприяє формуванню у читача перспективного бачення шляхів вирішення складних проблем, які мають довге історичне коріння, проте, на жаль, і сьогодні негативно впливають на різні сфери нашого життя.

Ключові поняття: суспільна мораль, злочинні посягання, реабілітаційна допомога, проституція, порнографія, непристойність.

Zakharov Vasil,

Doctor of Law, Professor
of the Department of Operative-Search Activity,
Lviv State University of the Internal Affairs
e-mail: zakharovvp1706@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7099-6734

**REVIEW
ON THE MONOGRAPH YEMETS O. M.
«PROTECTION OF PUBLIC MORALITY
FROM CRIMINAL ENCROACHMENTS»**

Abstract. The author offers a review on the monograph by Yemets O. M. «Protection of public morality from criminal encroachment», which was published in 2019. Analyzing the main content of this scientific work, he expresses his own vision of the problems raised in the research, and expresses his thoughts and proposals.

In general, according to the reviewer's point of view, the monograph of Yemets O. M. is useful for all categories of individuals involved in protecting public moral from criminal encroachments, and paying attention to studying related issues. In particular, he notes that the reviewed scientific work is characterized by novelty, which indicates the author's deep knowledge of the theoretical and practical aspects of protecting public morality from criminal encroachment. The comprehensive approach applied in the monograph contributes to the formation of a perspective on how to solve complex problems that have long historical roots, but unfortunately, even today, adversely affect the various spheres of our life.

Key concepts: public morality, criminal encroachment, rehabilitation aid, prostitution, pornography, obscenity.

У 2019 році опубліковано монографію кандидата юридичних наук Ємеця О. М. «Захист суспільної моралі від злочинних посягань», ознайомлення зі змістом який дає змогу висловити своє бачення щодо цієї наукової праці та проблеми, а також оприлюднених автором думок і пропозицій.

При обрані теми наукового дослідження важливо правильно визначити проблему, яка має бути актуальною в сьогоденних умовах. Водночас значна увага приділяється вивченню стану її теоретичної розробленості, зокрема аналізу результатів проведених досліджень в обраній сфері. Одночасно з оглядом досліджуваних питань також встановлюються такі, що не були вивчені або вивчені, але недостатньо, або якщо результати досліджень застаріли та не повною мірою відповідають теперішнім реаліям. Не є винятком і проблема захисту суспільної моралі, різні вияви якої були об'єктом наукових досліджень, проте, враховуючи її багатосторонність, автором справедливо обґрунтовується необхідність продовження наукових розробок певних аспектів цієї актуальної і зараз проблеми.

Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти моральності передбачається дванадцятим розділом Кримінального кодексу України. Особливу небезпеку становлять правопорушення, пов'язані з сексуальною експлуатацією людини. Це злочини, передбачені статтями 301 (ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів), 302 (створення або утримання місць розпусти і звідництва), 303 (сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією). Проведений аналіз статистичної звітності дає можливість відзначити, що кількість учинених злочинів проти моральності вимірюється сотнями щороку. Такі ганебні діяння здійснюють руйнівний вплив на мораль у суспільстві.

Актуальність обраної теми підтверджується тим, що небезпека таких злочинів полягає не тільки в руйнуванні моральності людини, а й в нанесенні значної та інколи не виправної шкоди і фізичному, і психічному здоров'ю людей, яких втягують у сферу надання сексуальних послуг. Це відображається на їх майбутньому, насамперед сімейному житті. Крім того, завдається нищівний удар по генофонду нації. Подібні злочини виявляються постійно в нашій державі, що вказує на актуальність питання щодо протидії цьому злу.

Світ сьогодні доволі швидко змінюється, що суттєво впливає на сучасні погляди людей

щодо моралі та моральності. Такий вплив може бути і логічно обґрунтованим та позитивним, і негативним, який необхідно максимально зменшувати та по можливості нейтралізувати. Встановлено, що захист моралі та моральності здійснюється й у формі державного, й недержавного контролю, а залежно від рівня проведення відповідних заходів автором умовно поділяється на стратегічний і тактичний. Крім того, вказується, що діяльність, пов'язана зі захистом моралі та моральності може мати міжнародний, національний або місцевий характер.

Держава в особі уповноважених органів здійснює захист своїх громадян від протиправної діяльності. Ефективність правоохоронної роботи залежить від використання результатів наукових досліджень сучасних проблем, пов'язаних із протидією злочинності. Нинішні реалії протидії злочинності обумовлюють важливість нового погляду на роботу правоохоронних органів у протидії злочинності, а також обґрунтовують актуальність подальшого уточнення і доповнення традиційних рішень новими. Наявна практика засвідчує, що протидія злочинності може бути ефективною лише за умови подальшого вдосконалення існуючих відповідних методик попередження, виявлення, документування та розслідування злочинів з урахуванням основоположних і новітніх надбань, досягнень та розробок і вітчизняних, і закордонних учених.

Особлива увага в науковій праці приділяється дискусії щодо доцільності скасування відповідальності за проституцію та необхідності правового регулювання подібної діяльності як підприємницької. Розглянувши різні аргументи прихильників та противників такої ідеї, а також враховуючи результати дослідження стану справ у нас та досвіду інших країн, обґрунтовується висновок про те, що реалізація подібних пропозицій у сучасних умовах призведе до вельми згубних наслідків та не вирішить проблему, а лише спричинить її загострення та збільшення масштабів, адже за легальною проституцією приховуватиметься злочинна діяльність, пов'язана з нею.

Автором логічно доводиться, що криміналізація в Україні вказаних дій кореспондується з міжнародно-правовими зобов'язаннями, взятими державою на себе у зв'язку з приєднанням до таких важливих міжнародно-правових актів, як Міжнародна конвенція про припинення обігу порнографічних видань та

торгівлі ними (1923 рік), Конвенція ООН про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами (1949 рік), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 рік), Конвенція ООН про права дитини (1989 рік), Конвенція МОП про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999 рік), Факультативний протокол до Конвенції ООН про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (2000 рік), Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність (2001 рік), Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення (2012 рік).

Дослідивши ситуацію у різних країнах Європи автор зауважує, що там відношення до проституції не є однаковим. Вона сприймається в деяких державах як цілком легальна підприємницька діяльність із надання певних послуг сексуального характеру, що регламентується правовими нормами, в інших – може не врегульовуватись, але, водночас, безпосередньо не забороняється, а в третіх – за зайняття нею передбачається юридична відповідальність. У США питання легалізації проституції та пов'язаної з нею діяльності відноситься до компетенції штатів, причому сьогодні такий вид заробітку є забороненим у кожному з них, за виключенням Невади. Проте і там легалізація проституції та утримання публічних будинків ще не означає вседозволеність, місцевим законодавством встановлюються суворі обмеження у цій сфері. Встановлено, що у США та Європі розуміння порнографії не є абсолютно рівнозначним. Так, у США розрізняються поняття порнографії (*pornography*) і непристойності (*obscene*), критерії якої встановлені Верховним судом, чого у нас немає. Перша дозволяється згідно з рішенням того ж самого Суду, але якщо порнографічні предмети не нав'язуються, а також не є доступними для дітей. Лише за виробництво, розповсюдження, перегляд, володіння порнографічними матеріалами за участю дітей до 16 років, а також розповсюдження серед дітей будь-яких сексуально направлених матеріалів передбачається відповідальність місцевим та федеральним законодавством. В Європі питання про допустимість та правовий статус виготовлення та розповсюдження порнографічних предметів вирішується кожною країною індивідуально.

Основним Законом України є Конституція, до якої включаються норми, що закріплюють ґрунтовні засади державності та пра-

вовідносин, зокрема пов'язаних із захистом суспільної моралі та моральності, проте їх імплементація забезпечується переважно завдяки ухваленню інших законів. До таких, насамперед, відноситься Закон України «Про захист суспільної моралі». Дослідивши його чинну редакцію автор справедливо відзначає, що сфера його застосування лише частково відповідає назві, бо здебільшого направлена на обмеження виробництва й обігу продукції порнографічного, еротичного і сексуального характеру. З іншого боку, як він вказує, в ньому не відображається протидія аморальним явищам, пов'язаним з наданням сексуальних послуг та організацією безладних статевих відносин. Не простежується зв'язок із відповідальністю за вчинення таких злочинів проти моральності, як створення та утримання місць розпусти, звідництво для розпусти, сутенерство, а також втягнення особи в заняття проституцією. Враховуючи це, в науковій роботі викладені пропозиції щодо змін до чинного законодавства України, які потребують наукової та фахової дискусії з подальшим направленням на розгляд до парламенту.

Зауважуючи, що проблема захисту суспільної моралі є не індивідуальною, а загальносоціальною, автор обґрунтовано вказує, що для її вирішення необхідно проводити комплекс узгоджених системних заходів, які передбачали б не лише використання кримінально-репресивних методів, але й надання реабілітаційної та іншої допомоги особам, втягнутим у сферу надання сексуальних послуг. Важливо, щоб це відображалось у законі, який за назвою має захищати суспільну мораль.

У науковій роботі відзначаються урядові програми різних років, направлені на протидію торгівлі людьми, які також охоплюють певні аспекти захисту суспільної моралі та моральності. З іншого боку, вказується на те, що у Державній соціальній програмі протидії торгівлі людьми на період до 2020 року прямо про проблему захисту суспільної моралі та моральності не йдеться. Крім того, спеціалізованої програми з вирішення цієї проблеми, незважаючи на її актуальність, Уряд так і не прийняв. З огляду на це автор обґрунтовано пропонує розглянути можливість затвердження Кабінетом Міністрів України Державної соціальної програми захисту суспільної моралі та моральності на період до 2024 року, підготовлений проект якої оприлюднюється для широкого громадського обговорення. Метою Програми визначається запобігання правопорушенням проти суспільної моралі

та моральності, підвищення ефективності роботи зі встановлення винних у їх вчиненні осіб та притягнення їх до передбаченої чинним законодавством відповідальності, а також реабілітація осіб, задіяних до надання сексуальних послуг при вчиненні таких правопорушень, особливо дітей.

Підсумовуючи, слід зазначити, що опублікована монографія Ємеця О. М. є корисною для низки категорій осіб, які беруть участь у захисті суспільної моралі від злочинних посягань, а також приділяють увагу вивченню

питань, пов'язаних із цим. Рецензований науковій роботі властива новизна, що свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними та практичними аспектами захисту суспільної моралі від злочинних посягань. Комплексний підхід, застосований ним, сприятиме формуванню у читача перспективного бачення шляхів вирішення складних проблем, які мають довге історичне коріння, проте, на жаль, і нині негативно впливають на різні сфери нашого життя.

*Стаття: надійшла до редакції 10.06.2019
прийнята до друку 20.06.2019*

*The article: is received 10.06.2019
is accepted 20.06.2019*